

І.В. МЕЛЬНИЧЕНКО*

(Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна)

Функції, методи та принципи бухгалтерського обліку в посиленні економічної безпеки підприємства

Метою статті є розкриття механізму взаємодії та реалізації функцій, методів та принципів бухгалтерського обліку на основі застосування усіх елементів облікової політики підприємства задля посилення його економічної безпеки. Розглянуто сутність та основні завдання економічної безпеки підприємства. Визначено місце кожного досліджуваного елемента та наведені основні недоліки їх реалізації у вирішенні питань економічної безпеки підприємства. Обґрунтовані основні напрями подальших досліджень щодо повнішої взаємодії функцій, методів та принципів бухгалтерського обліку в посиленні економічної безпеки підприємства. Зокрема, запропоновано: 1) вибір та використання відповідно до обраної облікової політики, окремих методів оцінки запасів та необоротних активів, які б дали можливість зробити об'єктивну оцінку рівня фінансової незалежності, стійкості та конкурентоспроможності підприємства; 2) вибір та застосування окремих елементів методу бухгалтерського обліку з метою складання графіку документообороту за для посилення економічної безпеки через правовий захист підприємства та захист внутрішньої інформації.

Ключові слова: функції обліку, елементи методу бухгалтерського обліку, принципи бухгалтерського обліку, облікова політика, економічна безпека підприємства, конкурентоспроможність, захист інформації.

І.В. МЕЛЬНИЧЕНКО

(Національний університет біоресурсів і природопользования Украины, г. Киев, Украина)

Функции, методы и принципы бухгалтерского учета в усилении экономической безопасности предприятия

Целью статьи является раскрытие механизма взаимодействия и реализации функций, методов и принципов бухгалтерского учета на основе применения всех элементов учетной политики предприятия для усиления экономической безопасности. Рассмотрены сущность и основные задачи экономической безопасности предприятия. Определено место каждого исследуемого элемента и приведены основные недостатки их реализации в решении вопросов экономической безопасности предприятия. Обоснованы основные направления дальнейших исследований взаимодействия функций, методов и принципов бухгалтерского учета в усилении экономической безопасности предприятия. В частности, предложено: 1) выбор и использование в соответствии с выбранной учетной политики, отдельных методов оценки запасов и необоротных активов, которые дали бы возможность сделать объективную оценку уровня финансовой независимости, устойчивости и конкурентоспособности предприятия; 2) выбор и применение отдельных элементов метода бухгалтерского учета с целью составления графика документооборота по усилению экономической безопасности через правовую защиту предприятия и защиту внутренней информации.

Ключевые слова: функции учета, элементы метода бухгалтерского учета, принципы бухгалтерского учета, учетная политика, экономическая безопасность предприятия, конкурентоспособность, защита информации.

* Мельниченко Ілона Володимирівна, доцент кафедри обліку і оподаткування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ), кандидат економічних наук, доцент.

Functions, Methods and Principles of Accounting in Improving an Enterprise's Economic Security

The article clarifies the tools of interaction and implementation of functions, methods and principles of accounting in reliance on the use of all elements of commercial policy on accounting with the view of improving economic stability. The essence and major tasks of economic stability of an enterprise are under consideration. The place of every investigated element has been defined and main shortcomings in those elements' implementation have been outlined, while resolving issues of an enterprise's economic stability. Basic trends have been explained in further investigations as to a more intensified interaction of functions, methods and principles of accounting in improving an enterprise's economic stability. Particularly, it is suggested that: 1) specific methods of inventory assessment and fixed assets that would ensure a non-biased assessment of an enterprise's financial self-sufficiency, resilience and competitive strength should be selected from the available proposed ones and applied according to the chosen policy of accounting; 2) specific methods of accounting with the view of compiling a document management schedule in order to improve the economic stability by means of an enterprise's legal remedies and protection of internal information should be selected from the available proposed ones and applied accordingly.

Keywords: functions of accounting, accounting method elements, accounting principles, accounting policy, enterprise's economic security, competitiveness, protection of information.

Постановка проблеми. Сучасні умови функціонування підприємства на ринку вимагають від керівництва швидкого реагування на зміну умов зовнішнього та, як наслідок, і внутрішнього середовища його діяльності за для стабільності та подальшого розвитку. Зокрема, висока конкурентна боротьба підприємства вимагає від менеджерів вирішення наступних завдань: по-перше, поєднання високотехнологічних потужностей виробництва із економією виробничих ресурсів та збереженням навколишнього природного середовища; по-друге, виробництво високоякісної продукції за ціною та якістю, здатними конкурувати на ринку; по-третє, збереження й примноження ресурсного, в тому числі й інтелектуального капіталу підприємства.

За таких умов, економічна безпека підприємства є одним із важливих напрямів його розвитку. Посилення економічної безпеки через підвищення фінансово-економічних показників діяльності підприємства є вірно обраним напрямком його розвитку.

Однією із складових елементів управління підприємством є облікова система, яка здійснює інформаційне забезпечення менеджменту на всіх його стадіях (планування, організації, контролю та аналізу). Відтак актуальним та важливим є розгляд питань пов'язаних із взаємодією функцій, методів та принципів бухгалтерського обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функцій, методів та принципів бухгалтерського обліку були та є об'єктом досліджень багатьох вчених-економістів різних наукових шкіл, зокрема: Р. Бруханський, Л. Гуцаленко, А. Загороднього, Г. Кірейцева, М. Корягіна, А. Семенець, Є. Чечуліної, В. Швецької та інші. Дослідженню питань місця та ролі бухгалтерського обліку в системі економічної

безпеки підприємства приділяють увагу у своїх працях Н. Бірченко та О. Гіржева, Л.С. Сорока.

Проте, враховуючи результати попередніх досліджень, слід відмітити, що недостатньо розкритими залишаються питання, пов'язані не лише з дотриманням принципів ведення бухгалтерського обліку, реалізації його функцій та використання елементів методу задля складання й подання фінансової звітності, але в першу чергу, у взаємозв'язку функцій, методів та принципів обліку з метою посилення економічної безпеки підприємства.

Метою статті є розкриття механізму взаємодії та реалізації функцій, методів та принципів бухгалтерського обліку на основі застосування усіх елементів облікової політики підприємства задля посилення його економічної безпеки.

Методика дослідження. Для виконання поставлених завдань в ході їх проведення використано загальнонаукові методи дослідження з використанням системного підходу, що дає можливість комплексного вивчення взаємодії та реалізації функцій, методів принципів бухгалтерського обліку в посиленні економічної безпеки підприємства.

Відповідно до мети поставлені наступні завдання:

1. Розкрити сутність понятійного апарату «функції обліку», «метод бухгалтерського обліку» та «економічна безпека підприємства».
2. За допомогою системного підходу дослідити взаємодію основних функцій, елементів методу та принципів бухгалтерського обліку.
3. Визначити проблеми взаємодії функцій, методів та принципів бухгалтерського обліку та напрямки їх вирішення в частині питань посилення економічної безпеки підприємства.

Виклад основних результатів дослідження. Функції, методи та принципи бухгалтерського обліку є за своєю суттю неоднозначні поняття. Кожне з яких

має своє змістовне наповнення та місце в обліковій системі. Проте, в сукупності вони формують єдиний методологічний інструмент бухгалтерського обліку.

Зокрема, функції бухгалтерського обліку виражають сутність самого обліку та розкривають його властивості.

Професор Г.Г. Кірейцев в своїх дослідженнях найбільш змістовно охарактеризував дане поняття. Він зазначив, що під функціями бухгалтерського обліку слід розуміти «прояв головних його властивостей, спрямованих на пізнання і взаємопов'язане відображення фактів господарського життя, забезпечення інформаційного сервісу менеджменту та задоволення потреб в бухгалтерській інформації інших її користувачів, здійснення контролю та регулювання економічних дій та подій, забезпечення прогнозу фінансового становища підприємства в майбутньому» [5]. Вчений згрупував їх в окремі групи, виділивши при цьому основні та похідні функції. Науково-пізнавальна, інформаційна та контрольна є основними функціями обліку, а інші – похідними від них [5].

Науково-пізнавальна функція полягає у тому, що за допомогою прийомів бухгалтерського обліку вимірюють факти господарської діяльності, систематизують за певними класифікаційними ознаками дані про активи і права на їх одержання, власність і зобов'язання, розраховують такі важливі економічні показники, як продуктивність, собівартість, доходи, витрати, прибуток.

Інформаційна, загально визнана, як основна функція бухгалтерського обліку й полягає у забезпеченні необхідною інформацією відповідних користувачів.

Звертаючись до філософського розуміння сутності цих двох функцій, слід відмітити їх спільну рису. Обидві функції покликані забезпечувати пізнання об'єкта управління шляхом застосування певних елементів методу, що притаманні системі бухгалтерського обліку.

Водночас, заслуговує уваги висновок вище згаданого професора щодо подальшого розвитку функцій бухгалтерського обліку: «на сучасному етапі розвитку економічних і правових відносин найвідповідальнішою ланкою науки про бухгалтерський облік є розробка концепцій, спрямованих на розвиток науково-пізнавальної та прогностичної його функцій» [6, с. 20].

Під методом обліку розуміють спосіб пізнання та відображення предмету бухгалтерського обліку. Метод бухгалтерського обліку охоплює сукупність різних способів та прийомів, які забезпечують вирішення облікових завдань [7, с. 30].

Складовими методу бухгалтерського обліку є елементи, які В.М. Швецькою згруповано відповідно до методичних прийомів дослідження: 1) спостереження за об'єктами: документація та інвентаризація; 2) вимірювання об'єктів обліку у грошовому вимірнику: оцінка і калькуляція; 3) групування та відображення господарських операцій: рахунки та подвійний запис;

4) узагальнення інформації про результати господарської діяльності: баланс та бухгалтерська звітність, [15, с. 31].

Основні принципи ведення бухгалтерського обліку в Україні визначені Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та є наступними: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, перевалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність [11].

В роботі «Критичний аналіз досліджень проблематики застосування принципів бухгалтерського обліку» [12] А.П. Семенець виділяє основну мету застосування та дотримання принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Як вважає дослідник, мета застосування виражається в тому, що «використання в бухгалтерському обліку окремих принципів відображає визнання пріоритету інтересів одних користувачів бухгалтерської звітності перед іншими. Аби запобігти цьому необхідно застосовувати облікові принципи з метою задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів» [12].

Принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є наслідком процесу гармонізації обліку на міжнародному рівні та фактично відображають методологію обліку, прийняту кожною окремою країною [7, с. 58].

Принципи повинні забезпечувати належне ведення бухгалтерського обліку з метою складання фінансової звітності відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) за певних економічних умов.

А. Чечуліна в праці «Застосування принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності на практиці» узагальнює основні проблемні моменти ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, які пов'язані із недотриманням основних принципів обліку. До таких проблем дослідник відносить «викривлення бухгалтерського обліку за відповідними об'єктами, отримання недостовірної інформації, установлення винними в недостовірних господарських операціях бухгалтерів, прийняття незаконних, неефективних управлінських рішень тощо» [14].

Найбільш повно це поняття розкрито у праці Н.М. Гапак «Економічна безпека підприємства: сутність, зміст та основи оцінки»: «економічна безпека підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів потенціалу підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та ефективний розвиток і потребує управління з боку керівництва підприємства. Зміст даного поняття містить у собі систему засобів, які забезпечують конкурентостійкість та економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту робітників» [3].

Бухгалтерський облік

До основних функціональних цілей економічної безпеки підприємства належать [1, с. 10]:

1) забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;

2) забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу;

3) досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;

4) досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;

5) мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;

6) якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;

7) забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;

8) ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Вагоме місце у виконанні вище перелічених завдань займає облікова система підприємства.

Саме бухгалтерський облік фіксує і накопичує всебічну синтетичну та аналітичну інформацію про стан і рух майна підприємства, джерела його утворення, господарські процеси та результати його діяльності. В бухгалтерському обліку відображається фактична інформація по кожному виду основних

засобів, товарно-матеріальних запасів, трудових та фінансових ресурсів, що дозволяє здійснювати фінансову та виробничо-господарську діяльність, досягати бажаних результатів діяльності підприємства [4]. Бухгалтерська інформація широко використовується в оперативно-технічному, статистичному обліку, для планування, прогнозування, розробки тактики і стратегії діяльності підприємства на довготривалий період [4].

Як вже зазначалось вище, цілями економічної безпеки є насамперед висока фінансова ефективність роботи, фінансова стійкість та незалежність підприємства, посилення його конкурентоспроможності завдяки ефективному менеджменту. Наступними не менш значущими цілями економічної безпеки є правовий та інформаційний захист підприємства.

Реалізація вище наведених цілей економічної безпеки здійснюється керівництвом підприємства, в першу чергу, за допомогою елементів системи бухгалтерського обліку.

Слід звернути увагу, в першу чергу, на інформаційну функцію бухгалтерського обліку та основні проблемні питання, які виникають за її реалізації у виконанні наступних завдань економічної безпеки підприємства. Зокрема, підвищенні фінансової стійкості, незалежності підприємства та посиленні його конкурентоспроможності.

Інформаційна функція обліку дає можливість забезпечити інформаційні потреби менеджменту в планових і фактичних показниках оцінки фінансової стійкості та стабільності підприємства з наступних облікових джерел даних (табл. 1).

Таблиця 1

Інформаційна функція обліку в реалізації цілей економічної безпеки підприємства

№ з/п	Цілі економічної безпеки підприємства	Показники, що аналізуються	Інформаційні потреби менеджменту	Джерела даних
1	2	3	4	5
1.	Фінансова стійкість та незалежність підприємства	Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	Співвідношення позикових і власних коштів	Баланс
2.		Коефіцієнт автономії	Частку коштів, вкладених власниками підприємства в загальну вартість майна	Баланс
3.		Коефіцієнт маневреності власних коштів	Власні оборотні кошти/ Власний капітал	Баланс
4.		Коефіцієнт ефективності використання власних коштів	Прибуток на 1 грн. власних коштів	Баланс, Звіт про фінансові результати
5.		Коефіцієнт використання фінансових ресурсів	Прибуток, вартість майна	Баланс, Звіт про фінансові результати
6.		Коефіцієнт реальної вартості майна	Вартість основних засобів і матеріальних оборотних коштів у майні підприємства	Баланс

1	2	3	4	5
7.	Конкуренто-спроможність підприємства	Ефективність виробничої діяльності підприємства	Витрати виробництва, прибуток	Виробничий звіт, виписка з рахунка 23, Звіт про фінансові результати
8.			Витрат обігу, прибуток	Виробничий звіт, виписка з рахунків обліку витрат, Звіт про фінансові результати
9.			Маркетингові витрати, прибуток	Виписка з рахунків обліку витрат, Звіт про фінансові результати
10.			Обсяг випуску продукції / середньорічна вартість основних виробничих засобів	Виробничий звіт, Баланс
11.		Ефективність організації збуту та просування товарів	Витрати виробництва, обсяг випуску	Виробничий звіт, виписка з рахунків обліку витрат,
12.			Прибуток від реалізації / Обсяг продажу	Звіт з продажу, виписка з рахунків обліку доходів, Звіт про фінансові результати
13.			Обсяг нереалізованої продукції / Обсяг продажу	План продажу, звіт з продажу
14.			Обсяг випуску продукції / Виробнича потужність	Виробничий звіт
15.			Витрати на рекламу і стимулювання збуту / Приріст прибутку від реалізації	Звіт з продажу, виписка з рахунків обліку витрат, виписка з рахунків обліку доходів

Джерело: складено автором за даними [10].

Серед інформаційних потреб менеджменту, що наведені в табл. 1 слід звернути увагу на такі показники як вартість майна, прибуток та витрати виробництва або собівартість. Саме ці показники в найбільшій мірі необхідні менеджерам для оцінки фінансової стійкості, незалежності та конкурентоздатності підприємства. Від достовірності цих показників залежить рівень об'єктивності оцінки економічної безпеки підприємства.

Методи оцінки активів та методи нарахування амортизації на необоротні активи виробничого призначення, впливають на величину таких показників, як вартість майна підприємства (основних й оборотних активів) та фінансовий результат його діяльності, що формуються обліковою системою.

Зокрема, виробничі запаси, які використовуються в процесі виробництва продукції знаходяться в постійному русі (обороті) в результаті чого змінюється їх вартість. Оскільки виробничі запаси постійно обертаються, то їх вартість може бути визначена лише на окремий момент часу або період, зокрема: 1) при надходженні їх на підприємство; 2) списанні у виробництво та на інші господарські потреби; 3) переоцінці; 4) вибутті запасів із підприємства.

Оцінка виробничих запасів має безпосередній вплив на формування фінансових результатів діяльності підприємства. Адже, собівартість

використаних на виробництво запасів входить до складу собівартості реалізованої продукції, величина якої формує показник чистого прибутку, [9]. Дослідження показали, що за оцінки запасів при їх списанні у виробництво методом середньозваженої собівартості, за інших сталих показників, досягається найнижча собівартість виробленої продукції, а в оцінці за ідентифікованою собівартістю одиниці – найвища [9].

Слід звернути увагу на оцінку необоротних активів виробничого призначення при їх придбанні за справедливою вартістю. В результаті застосування такої оцінки виникає ряд моментів [8]:

по-перше, у витратах на виробництво не відображається частина вартості активу (сума зносу) який бере участь у виробництві продукції й відповідно, методами бухгалтерського обліку занижується фіксована сума фактичних витрат понесених на виробництво, що накопичуються по дебету рахунка 23 «Виробництво» у вигляді амортизаційних відрахувань;

по-друге, враховуючи те, що при виробництві продукції такі активи зношуються, не відображення частини даного зносу в складі витрат виробництва призводить до формування обліковою системою підприємства не об'єктивної інформації щодо величини таких витрат. Адже фактично підприємство витрачає значну частину грошових коштів на поточний ремонт необоротних активів виробничого

призначення в процесі їх експлуатації. Як правило, джерелами коштів на зазначений ремонт є дохід отриманий від реалізації продукції, що виготовляється цими активами.

Таким чином, аналізуючи показники фінансової стійкості, незалежності та конкурентоспроможності підприємства, з метою посилення економічної безпеки, менеджерами необхідно враховувати наслідки застосування окремих елементів методу бухгалтерського обліку та можливості їх застосування в питаннях посилення фінансової стійкості. Однак, поряд з цим застосування відповідних методів оцінки активів та методів нарахування амортизації на необоротні активи має відповідати принципам нарахування та відповідності доходів та витрат, історичної (фактичної) собівартості та обачності.

Виконання наступних завдань економічної безпеки таких, як правовий захист підприємства та захист внутрішньої інформації передбачає реалізацію облікової функції – правового захисту суб'єкта господарювання. Дана функція реалізується через суцільну, безперервну фіксацію, накопичення, групування та узагальнення всіх господарських операцій, відповідно за окремим змістом та видами діяльності підприємства, в обліковій системі, надаючи їм при цьому юридичної сили через фіксацію в документах із зазначенням відповідних реквізитів. Що дає можливість також розподілити та виокремити інформацію за рівнями її захисту на загальнодоступну та конфіденційну, забезпечивши при цьому захист внутрішньої інформації.

Враховуючи наведене вище, зазначимо, що вчасність та повнота фіксації всіх фактів господарської діяльності, набуття ними юридичної сили та відповідальність за формування, збереження, захист та передачу інформації відповідним користувачам залежить від правильної організації документообороту, як структурного елементу облікової політики підприємства.

Таким чином, рівень виконання вищезгаданих завдань щодо посилення економічної безпеки підприємства знаходиться в прямій залежності від повноти реалізації описаних функцій обліку. Повнота реалізації яких забезпечується застосуванням, в першу чергу, таких елементів методу бухгалтерського обліку як документація, рахунки, подвійний запис та звітність з дотриманням вимог принципів послідовності, безперервності, автономності та принципу перевалювання змісту над формою.

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження слід зазначити, що облікова система підприємства є основним складовим елементом управління його економічною безпекою. Розгляд функцій, методів та принципів бухгалтерського обліку із застосуванням системного підходу дозволив визначити основні проблемні моменти реалізації завдань економічної безпеки, зокрема:

– вирішення завдань посилення фінансової стійкості, незалежності та конкурентоспроможності

підприємства передбачає вибір таких методів оцінки активів, методів нарахування амортизації, які б дали можливість формування обліковою системою об'єктивної інформації відповідно до принципів бухгалтерського обліку;

– рівень правового захисту інформації та захисту внутрішньої інформації підприємства залежить безпосередньо від повноти реалізації такої функції бухгалтерського обліку – як правового захисту суб'єкта господарювання.

4 Список використаних джерел

1. Білошкурська, Н. В. Особливості формування рівнів економічної безпеки [Текст] / Н. В. Білошкурська // Економіка, фінанси, право. – 2011. – № 5. – С. 7-10.
2. Бруханський, Р. Ф. Адаптація облікової системи сільськогосподарського підприємства до вимог стратегічного менеджменту [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Облік і фінанси АПК. – 2012. – № 3(57). – С. 23-27.
3. Гапак, Н. М. Економічна безпека підприємства: сутність, зміст та основи оцінки [Текст] / Н. М. Гапак // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка / ред. кол.: В. П. Мікловда, М. І. Пітюлич, Н. М. Гапак та ін. – Ужгород: УжНУ, 2013. – Вип. 3(40). – С. 62-65.
4. Гіржева, О. М. Місце та роль бухгалтерського обліку в системі економічної безпеки підприємства [Текст] / О. М. Гіржева, Н. О. Бірченко // Економічні науки. – 2016. – № 174(2016). – С. 145-154.
5. Кирейцев, Г. Г. Глобалізація економіки і унифікація методології бухгалтерського учета: науч. докл. [Текст] / Г. Г. Кирейцев. – изд. 2-е, перераб. и доп. – Житомир: ЖГТУ, 2008. – 76 с.
6. Кирейцев, Г. Г. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробництвом продукції виноградарства [Текст]: монографія / Г. Г. Кирейцев, І. В. Мельниченко. – Київ, 2013. – 255 с.
7. Корягін, М. В. Концептуальний розвиток методології бухгалтерського обліку [Текст]: монографія / М. В. Корягін, П. О. Куцик. – Львів: ЛКА, 2015. – 239 с.
8. Мельниченко, І. В. Амортизація довгострокових біологічних активів у інвестиційній політиці підприємства [Текст] / І. В. Мельниченко // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. праць / [відп. ред. М. М. Коцупатрий]. – К.: КНЕУ, 2012. – Спец. випуск – С. 104-108.
9. Мельниченко, І. В. Оцінка запасів в управлінні підприємством [Текст] / І. В. Мельниченко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес» / редкол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін. – К.: ВЦ НУБіП України, 2012. – Вип. 169, ч. 2. – С. 214-220.
10. Пастухова, Т. Ю. Метод розрахунку конкурентоспроможності підприємства, заснований на теорії ефективної конкуренції [Текст] / Т. Ю. Пастухова // VII Міжнародна научно-практична Інтернет-конференція «АЛЬЯНС НАУК: УЧЕНЫЙ – УЧЕНОМУ» (15-16 марта 2012 года). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_03_15/ek1_pastuhova.php

11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

12. Семенець, А. П. Критичний аналіз досліджень проблематики застосування принципів бухгалтерського обліку [Текст] / А. П. Семенець // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 4(62). – С. 212-215.

13. Сорока, Л. С. Обліково-інформаційна система в управлінні економічною безпекою для різних поведінкових моделей підприємства [Текст] / Л. С. Сорока // Облік і фінанси. – 2013. – № 1(59). – С. 51-55.

14. Чечуліна, Є. Застосування принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності на практиці. Матеріали практичного семінару. 15.07.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uteka.ua/ua/publication/Zastosuvannya-principiv-buxgalterskogo-obliku-ta-finansovoi-zvitnosti-na-praktici>

15. Швецакая, В. М. Бухгалтерское дело [Текст] / В. М. Швецакая, Н. А. Головки. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашко И К», 2010. – 304 с.

4 References

1. Biloshkurska, N. V. (2011). Osoblyvosti formuvannya rivniv ekonomichnoi bezpeky [Features of formation of levels of economic security]. *Ekonomika, finansy, pravo*, (5), 7-10.

2. Brukhanskyi, R. F. (2012). Adaptatsiia oblikovoi systemy silskohospodarskoho pidpriemstva do vymoh stratehichnoho menedzhmentu [Adaptation of accounting system of agricultural enterprise to requirements of strategic management]. *Oblik i finansy APK*, (3(57)), 23-27.

3. Napak, N. M. (2013). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, zmist ta osnovy otsinky [Economic security of an enterprise: the essence, content and basis of assessment]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, (3(40)), 62-65.

4. Hirzheva, O. M. & Birchenko, N. O. (2016). Mistse ta rol bukhgalterskoho obliku v systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [The place and role of accounting in the system of economic security of the enterprise]. *Ekonomichni nauky*, (174(2016)), 145-154.

5. Kireitsev, H. H. (2008). *Hlobalizatsiya ekonomiky i unifikatsiya metodolohii bukhgalterskoho ucheta [Globalization of economy and unification of accounting methodology]* (2nd edition). Zhytomyr: ZhHTU.

6. Kireitsev, H. H. & Melnychenko, I. V. (2013). *Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia vyrobnytstvom produktsii vynohradarstva [Accounting and analytical support for production management of viticulture products]*. – Kyiv.

7. Koriahin, M. V. & Kutsyk, P. O. (2015). *Kontseptualnyi rozvytok metodolohii bukhgalterskoho obliku [Conceptual development of accounting methodology]*. Lviv: LKA.

8. Melnychenko, I. V. (2012). Amortyzatsiia dovhostrokovykh biolohichnykh aktyviv u investytsiinii politytsi pidpriemstva [Depreciation of long-term biological assets in the investment policy of the enterprise]. In *Finansy, oblik i audyt: zb. nauk. prats (ed. by M. M. Kotsupatryi)* (104-108). Kyiv: KNEU.

9. Melnychenko, I. V. (2012). Otsinka zapasiv v upravlinni pidpriemstvom [Estimation of stocks in the management of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya «Ekonomika, ahrarnyi menedzhment, biznes»*, (169), Parth 2, 214-220.

10. Pastukhova, T. Yu. (2012). Metod rozrakhunku konkurentospromozhnosti pidpriemstva, zasnovanyi na teorii efektyvnoi konkurentsii [The method of calculating the competitiveness of the enterprise, based on the theory of effective competition]. In *VII Mezhdunarodna nauchno-praktychna Internet-konferentsiia «Alians nauk: uchenyi – uchenomu»*. Retrieved from http://www.confcontact.com/2012_03_15/ek1_pastuhova.php

11. Verkhovna Rada Ukrainy. (1999). Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy [About Accounting and Financial Reporting in Ukraine: The Law of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

12. Semenets, A. P. (2012). Krytychnyi analiz doslidzhen problematyky zastosuvannia pryntsyypiv bukhgalterskoho obliku [Critical analysis of research on the application of accounting principles]. *Visnyk ZhDTU*, (4(62)), 212.

13. Soroка, L. S. (2013). Oblikovo-informatsiina systema v upravlinni ekonomichnoiu bezpekoiu dlia ryznykh povedinkovykh modelei pidpriemstva [Accounting & information system in economic security management for different business behaviour models]. *Oblik i finansy*, (1(59)), 51-55.

14. Chechulina, Ye. (2015). Zastosuvannia pryntsyypiv bukhgalterskoho obliku ta finansovoi zvitnosti na praktytsi [Application of the principles of accounting and financial reporting in practice]. Retrieved from <http://uteka.ua/ua/publication/Zastosuvannya-principiv-buxgalterskogo-obliku-ta-finansovoi-zvitnosti-na-praktici>

15. Shvetskaia, V. M. & Holovko, N. A. (2010). *Bukhgalterskoe delo [Accounting]*. Moskva: Izdatel'sko-torhovaya korporatsiya «Dashko I K».